KURHANY NADLEŚNICZYCH W REZERWACIE BUCZYNA SZPROTAWSKA

Zdań kilka o historycznym Nadleśnictwie Dziećmiarowice

AUTOR:
© MACIEJ BORYNA
MUZEUM ZIEMI SZPROTAWSKIEJ
SZPROTAWA 2026

FOT. KURHAN NADLEŚNICZEGO SZPROTAWSKIEGO PAULA MALLY W REZERWACIE BUCZYNA SZPROTAWSKA

Na obszarze Rezerwatu Przyrody „Buczyna Szprotawska" znajduje się wiele obiektów kulturowych. W pobliżu unikatowej wiaty z końca XVIII wieku napotkamy dwa niewielkie kurhany ziemne, na których sterczą głazy z inskrypcjami w języku niemieckim.

Ten położony najbliżej wspomnianej wiaty upamiętnia Paula Mally, miejskiego nadleśniczego Nadleśnictwa Dziećmiarowice, zmarłego w wieku 45 lat w 1895 roku, sprawującego swoją funkcję aż do śmierci. Napis u dołu informuje nas, że pomnik powstał z inicjatywy jego przyjaciół.
Drugi kurhan upamiętnia miejskiego nadleśniczego o nazwisku A.L.Gensert, który sprawował swoją funkcję w latach 1850-1880, a więc przed P.Mally.

Oba pomniki związane są z okresem XIX-wiecznego miejskiego Nadleśnictwa Dziećmiarowice *(Oberförsterei Dittersdorf)*, którego siedziba znajdowała się w Dziećmiarowicach. Budynek tegoż nadleśnictwa możemy zobaczyć na archiwalnej widokówce z początku XX wieku.

FOT. KURHAN NADLEŚNICZEGO SZPROTAWSKIEGO A.L.GENSERT W REZERWACIE BUCZYNA SZPROTAWSKA

Nadleśnictwo było wtedy podzielone na dwie części, tj. rewir leśny oraz rewir Nowa Kopernia *(Wald- und das Küpperrevier)*. Administrował nim nadleśniczy przy pomocy pięciu leśniczych i trzech leśniczych pomocniczych, podlegając specjalnej deputacji miasta Szprotawa. Ówczesne lasy miejskie zajmowały powierzchnię 27 531 morgów, nie licząc łąk i pól o powierzchni 26 066 morgów – przedstawiał w 1863 roku w Szprotawie podczas walnego zebrania śląskiego towarzystwa leśnego nadleśniczy Gensert.

Jak dowiadujemy się z dawnej literatury przyrodniczej, Paul Mally był ponadto obserwatorem awifauny i jednocześnie współpracownikiem towarzystwa ornitologicznego. Informuje o tym opracowanie awifauny prowincji śląskiej wydane w 1892 roku. Podobnie żurnal ornitologiczny z 1891 roku wymienia ptasie obserwacje P.Mally. Nadleśniczy ten pojawia się także w 1883 roku jako wnioskodawca w interesie podniesienia rentowności lasów.

Kalendarz leśny z 1894 roku wymienia Nadleśnictwo Dziećmiarowice z areałem 6919,246 ha, nadleśniczym P.Mally, pisarzem o nazwisku Weidner i prezesem lasów o nazwisku Schraube. W skład nadleśnictwa wchodziły obręby ochronne: Krzywczyce, Szprotawka, Leszno Górne, Komarowo, Bobrowice I, Bobrowice II oraz lasy majątków w Starej Koperni i Chotkowie. W okresie późniejszym pojawia się jeszcze obręb Sieraków, prawdopodobnie w wyniku przemianowania jednego z wymienionych obrębów bobrowickich.

Jak ważna była w tamtym okresie funkcja nadleśniczego, świadczy zapis w biuletynie rejencji legnickiej z 12 czerwca 1869 roku, w którym nadleśniczy Gensert jest wykazany jako urzędowy arbiter na okręgi Dziećmiarowice i Nowa Kopernia. W latach 1874-1929 nadleśniczy był jednocześnie urzędowym przedstawicielem dla mieszkańców leśnego okręgu administracyjnego Nowa Kopernia (sąsiadujące ze sobą przez rzekę Bóbr wsie Dziećmiarowice i Nowa Kopernia były niegdyś połączone mostem).

FOT. NADLEŚNICTWO DZIEĆMIAROWICE NA WIDOKÓWCE Z POCZĄTKU XX WIEKU (U DOŁU OD LEWEJ).

FOT. DZIEĆMIAROWICE NA MAPIE Z XIX WIEKU (URMESSTISCHBLATT).

Miasto Szprotawa należało do największych na Dolnym Śląsku posiadaczy lasów komunalnych. Wiązało się to z wieloma korzyściami dla mieszczan, jak np. roczny darmowy przydział drewna opałowego (dwa wozy) czy możliwość zakupu drewna na własne cele budowlane po reglamentowanych niskich cenach.

Lokalizacja kurhanu A.L.Gensert:
https://maps.app.goo.gl/TenhNJyg39Jm6S26A

Film o kurhanie P.Mally:
https://www.youtube.com/shorts/oLqxkvfcrjQ

AUTOR:
© MACIEJ BORYNA
MUZEUM ZIEMI SZPROTAWSKIEJ
SZPROTAWA 2026

LITERATURA:

VERHANDLUNGEN DES SCHLESISCHEN FORSTVEREINS 1863.
AMTSBLATT DER KÖNIGL. REGIERUNG ZU LIEGNITZ NO 24, 12. JUNI 1869.
JAHRBUCH DES SCHLESISCHEN FORSTVEREINS, 1884.
JOURNAL FÜR ORNITHOLOGIE, LEIPZIG 1891.
VERSUCH EINER AVIFAUNA DER PROVINZ SCHLESIEN, MARBURG 1892.
FORST- UND JAGDKALENDER 1894.